

Nieuwe dataverzameling over nationale mobiliteit

Marion Wittenberg

Op 15 september vond bij NWO het eerste MPN-symposium plaats. MPN staat voor Mobiliteitspanel Nederland, een gezamenlijk initiatief van het Kennisinstituut voor Mobiliteitsbeleid (KIM), onderzoeksbureau Goudappel Coffeng en de Universiteit Twente. Zowel beleidsambtenaren als onderzoekers op het gebied van mobiliteit vormden het publiek van dit druk bezochte symposium. Sascha Hoogendoorn-Lanser (projectleider van het MPN) trapte af met uitleg over de opzet van deze longitudinale dataverzameling. Behalve door middel van vragenlijsten, wordt ieder najaar met dagboekjes informatie verzameld over het reisgedrag van 4.000 respondenten uit 2.000 huishoudens. Tijdens de pauzes stond dit online dagboekje op twee laptops klaar, zodat de aanwezigen zelf konden ervaren hoe het invullen hiervan in z'n werk gaat. Karst Geurts (Universiteit Twente) vergeleek het MPN met ander mobiliteitsonderzoek. Het unieke van het MPN is dat het inzicht geeft in de dynamiek en variatie in het mobiliteitsgedrag van personen en huishoudens, denk aan het effect van veranderingen in de gezinssituatie (zoals kinderen krijgen, scheiden, van baan veranderen). Ook meet het MPN ICT-gebruik en attitudes ten opzichte van mobiliteit. Nina Schaap (KIM) ging in op de mogelijkheden om meer- en maatwerk te laten uitvoeren bij de dataverzameling. Verder werden resultaten van de eerste analyses op de MPN-data gepresenteerd.

Marie-José Olde Kalter (Goudappel Coffeng) presenteerde haar onder-

In veel gezinnen geldt dat als de ene partner de auto heeft, de ander uit moet wijken naar andere middelen van vervoer. Het MPN geeft inzicht in deze huishoudinteracties. foto Shutterstock

zoek naar huishoudinteracties. Hoe vindt er afstemming plaats over het gebruik van de auto en hoe beïnvloedt dit de vervoerskeuze van de verschillende gezinsleden? Eline Schepers (KIM) presenteerde haar onderzoek naar de impact van ICT-gebruik op vrijetijdsmobiliteit. Tot slot liet Eric Balster (CentERdata) zien hoe de data van het MPN ontsloten worden via Survey Data Nederland.

Tijdens de discussies was het interessant om te zien hoe beleids- en onderzoeksvragen elkaar afwisselden en aanvulden. De symposiumpresentaties en achtergrondinformatie over het MPN zijn te vinden op kimnet.nl/mobiliteitspanel-nederland. Voor wie zelf met de MPN-data aan de slag wil, de eerste wave is online beschikbaar.

mpndata.nl

Workshop: 'Beyond methods of mining'

Steven Claeysens

Het Utrechtse HERA-project Asymenc (Asymmetrical Encounters) kamt omvangrijke Europese gedigitaliseerde collecties, zoals het Nederlandse Delpher-corpus, uit op zoek naar culturele aspecten van Europese identiteit. Centraal staat de vraag in welke mate Europese culturen een referentiecultuur voor elkaar vormden in de jaren 1815-1992 – en of zulke transnationale referentieculturen bijdroegen aan de Europese integratie. De (bij voorkeur digitale) technieken die in het project worden toegepast, waren half september het onderwerp van een tweedaagse workshop. Buitenlandse historici presenteerden hun onderzoeken op basis van gedigitaliseerde historische bronnen en de

inzet van Text and Data Mining-technieken. Jane Winters van de University of London stipte een aantal kenmerken van hedendaagse geschiedschrijving aan met een keynote over 'digitale geschiedenis'. Ze wees o.a. op de mogelijkheden van 'big data', van visualisaties en op het groeiend belang van samenwerking, maar ook op het risico dat we de grote hoeveelheid audiovisueel materiaal uit het oog verliezen als we ons beperken tot tekstuele data. Digital Humanities zou bovendien meer mensen en hun verhalen voor het voetlicht moeten brengen, meer 'history from below'. Tijdens de tweede dag deelden enkele Utrechtse onderzoekers hun ervaringen uit de onderzoekspraktijk. Hermione Giffard trapte vervolgens een levendige slotdiscussie af. Ze hield de aanwezigen voor wat kan gebeuren met die historische onderzoekspraktijk, als onderzoekshandelingen aan de computer worden afgegeven: de kwaliteit van de primaire bronnen laat zich slecht wegen, de zoekinterfaces en andere tools ontwikkelen zich meer en meer tot 'black boxes', een binaire epistemologie dreigt de 'historische' epistemologie te verdrukken, etc. Een definitieve conclusie werd niet bereikt tijdens de brede discussie, maar het onverminderde belang van kritische omgang met bronnen werd benadrukt, terwijl een pleidooi voor uitbreiding naar software-, tool- en algoritme-critiek algemene instemming vond.

asymenc.wp.hum.uu.nl

DH2015: het politieke gezicht van DH

Steven Claeysens

Het jaarlijkse Global Digital Humanities-congres vormde met meer dan 250 presentaties en posters een indrukwekkende staalkaart van hedendaagse, digitale onderzoeksmethoden in de geesteswetenschappen. Het congres kende drie zeer verschillende keynotes.

De eerste dag was er een wat warrig verhaal van cultuurhistoricus Jeffrey T. Schnapp over 'little data' en 3D-technieken in de museale wereld. De tweede dag hield antropologe Genevieve Bell een zeer onderhoudende lezing over de menselijke fascinatie met én angst voor robots (via YouTube zijn optredens van haar te bekijken.) Op de laatste dag toonde hacker-historicus Tim Sherratt het politieke gezicht van de Digital Humanities in een beschouwing over openheid van informatie, het belang van herinneren en de macht van de hacker.

Toen tijdens de openingsceremonie een kleine stoet mannen het podium beklom, ontspon zich op Twitter wellicht de opvallendste discussie van het congres: heeft de Digital Humanities-gemeenschap een genderprobleem? Twitter meende in ieder geval van wel en dit standpunt werd de volgende dag ook krachtig uitgedragen door Deb Verhoeven, de voorzitter van de programma-commissie. Haar oproep om gedurende de komende dertig jaar de vermeende 80-20-genderverhouding in de Digital Humanities om te draaien, vond dan weer minder weerklank bij de aanwezigen. Die discussie zet zich volgend jaar, in Krakau, ongetwijfeld voort. dh2015.org

12 miljoen historische krantenpagina's op woordniveau doorzoekbaar

Europese erfgoeddata klaar voor gebruik

Europeana brengt gegevens over miljoenen gedigitaliseerde objecten bij elkaar, maar nog te weinig onderzoekers vinden de weg naar al die data. Daar wil Europeana Research verandering in brengen. Steven Claeysens

'Benadruk wel dat er nog veel werk aan de winkel is!' Het is de slotopmerking van Alastair Dunning, programmamanager bij Europeana en The European Library (TEL) en sinds dit jaar ook het gezicht van het Europeana Research-programma. De Schot vertelt enthousiast over zijn plan om de enorme hoeveelheid Europese erfgoeddata voor de wetenschap beter te ontsluiten. Zo wil Dunning data opdelen in han-

Alastair Dunning
foto Inge Angevaere

teerbare en logische datasets en zodanig beschrijven en documenteren dat onderzoekers er vrijer mee aan

de slag kunnen. Hij laat zich daarbij graag inspireren door Europeana Labs, dat data levert aan de creatieve industrie en scholen, maar vooral ook door de wensen en ideeën van onderzoekers zelf.

Aansluiten op wensen

'We onderzoeken nog hoe en waar we de data het best kunnen laten aansluiten op de reguliere datastroom van wetenschappers. Willen ze een API of downloads? Maken we gebruik van GitHub of Figshare? Of kunnen we de data beter toevoegen aan bestaande nationale of internationale onderzoeksinfrastructuren, waar dan verder op gebouwd kan worden?' Wie hier goede ideeën over heeft, mag altijd bij hem aankloppen.

De eerste dataset waar hij zijn pijlen op richt, is de omvangrijke collectie gedigitaliseerde historische kranten uit heel Europa die de afgelopen jaren tezamen gebracht is. 'Twintig miljoen pagina's, waarvan twaalf miljoen op woordniveau doorzoekbaar, horen als ruwe data de weg te vinden naar Europese universiteiten. Natuurlijk werpt het auteursrecht nog een lastige versperring op, maar een groot deel is Publiek Domein en dus redelijk eenvoudig te verspreiden. Daarnaast heeft Europeana ook een ongekende hoeveelheid afbeeldingen. Dat moet interessant zijn voor bepaalde onderzoekers.'

Vruchtbaar inzetten

Om beter voeling te hebben met het onderzoeksveld en te begrijpen hoe

al die data vruchtbaar ingezet kunnen worden, broedt Dunning ook op een plan om een klein onderzoeksprogramma te starten. Momenteel zet hij daartoe een 'editorial board' op. Het programma moet onderzoekers uit Europa de mogelijkheid bieden om voor korte of langere tijd onderzoek te verrichten op basis van al dat fraais.

GLAM-data

Maar wat hebben Nederlandse wetenschappers aan Europeana Research? 'Veel internationale GLAM-data, dat wil zeggen gedigitaliseerde objecten en bijbehorende metadata van Galleries, Libraries, Archives and Museums. Probeer maar.'

research.europeana.eu

COLOFON Uitgever: Stichting Uitgeverij E-data & Research Den Haag. Redactieadres: Postbus 93067, 2509 AB Den Haag, 070-3494450, edata@dans.knaw.nl, www.edata.nl.

Hoofd-/eindredacteur: Heidi Berkhout. Redactie: Marika de Bruijne, Steven Claeysens, René van Horik, Ilja Nieuwland, Rutger Nugteren, Erica Renckens, Marion Wittenberg. Redactiesecretariaat: Lucas Pasteuning.

Aan dit nummer werkten mee: Eric Balster, Leen Breure, Jos Damen, Robin Duinker, Ferry Gouwens, Alissa de Koning, Milo van de Pol, Eelco Rensink, Mariëtte Schipper-Heesters. Opmaak: Colette Sloots, Haarlem.

Productie: Amsterdam University Press. Druk: Ten Brink, Meppel. Webmaster: Sonja Duijkers. Oplage: 6.000 papier, 4.100 digitaal. ISSN: 1872-0374.

We hebben getracht alle belanghebbenden met betrekking tot het gebruikte beeldmateriaal te benaderen. Degenen die menen rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich tot ons wenden. Toezending papieren en/of digitale versie is kosteloos aan relaties van de stakeholders en studenten in de alfa- en gamma-richtingen. Wilt u een artikel uit E-data overnemen? Neem dan contact op met de hoofdredacteur. Overname van artikelen geschiedt altijd onder vermelding van de bron E-data & Research en de naam van de auteur van het artikel.